

ŽIVOTNÍ
PŘÍBĚHY

Gregory Boyle

Kérky na srdci

Síla milosrdenství bez hranic

EDICE ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY

Gregory Boyle

KÉRKY NA SRDCI

Síla milosrdenství bez hranic

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Boyle, Greg, 1954-

[Tattoos on the heart. Česky]

Kérky na srdci : síla milosrdenství bez hranic / Gregory Boyle ; z anglického originálu Tattoos on the heart ... přeložil Jiří Černý. -- 1. vydání, 2. dotisk. -- Praha : Paulínky, 2023. -- 335 stran. -- (Životní příběhy)

* 27-789.5 * 272-722.53 * 316.354.4 * 343.91-053.6 * 316.346.32-053.6-056.49

* 27-46 * 364-787 * 364-32 * 005.591:364.6 * 929 * (739.4) * (0:82-94)

* (0:82-322.6)

– Boyle, Greg, 1954-

– Homeboy Industries (organizace)

– jezuité -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– katoličtí kněží -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– gangy -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– kriminalita mládeže -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– problémová mládež -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– pastorační péče -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– sociální pomoc -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– charitativní činnost -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– sociální programy a projekty -- Spojené státy americké -- 20.-21. století

– Los Angeles (Kalifornie)

– autobiografické vzpomínky

– biografické příběhy

27-46/-48 - Pastorační teologie [5]

929 - Biografie [8]

Tattoos on the Heart

Copyright © 2010 by Gregory Boyle

All rights reserved

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2020

www.paulinky.cz

ISBN 978-80-7450-392-4 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-526-3 (pdf)

ISBN 978-80-7450-527-0 (e-pub)

ISBN 978-80-7450-528-7 (mobi)

1. vydání, 2. dotisk, 2023

„Dnes... se mnou... v ráji.“

Lk 23,43

Předmluva autora

Trvalo mi víc než deset let, než jsem napsal tuto knihu. Lidé mě k tomu vždycky povzbuzovali, ale já nikdy neměl pocit, že mám odvahu (nebo dostatek času), abych se do toho pustil. Všechny ty příběhy a podobenství mám uzamčené v části mozku nadepsané „Veřejné úložiště“ a už dlouho jsem pro ně chtěl najít nějaký trvalý domov. Obvyklými „kontejnery“ těchto příběhů bývají má kázání v pětadvaceti nápravných zařízeních, v nichž pravidelně slavím eucharistii; jsou to vězení pro mladistvé, diagnostické ústavy a jiná zařízení Sekce pro kriminalitu mladistvých. Pomocí tří příběhů vždy ilustruji úryvek z evangelia a obvykle vyprávím ještě jeden příběh těsně před přijímáním. Po jedné mši v nápravném zařízení ke mně přišel kluk, chytil mě za obě ruce a podíval se mi do očí. „Tohle je moje poslední mše tady. V pondělí jdu domů. Tvoje historky mi budou

chybět. Vyprávíš dobré příběhy. A já jen doufám..., že už je nikdy nebudu muset znovu poslouchat.“

Kromě své služby ve věznicích dávám téměř dvě stě přednášek ročně sociálním pracovníkům, členům policejních orgánů, univerzitním studentům, farním skupinkám a pedagogům. Při přednáškách je také rád používám. Tyto příběhy jsou cihly, mezi nimiž, jak doufám, rozetru v této knize nějakou tematickou maltu, která je pospojuje. Při troše štěstí nás trochu povznesou, abychom uviděli za hranice věcí, které omezují náš pohled.

Po mém nedávném souboji s rakovinou jsem nabyl pocit, že smrt zřejmě v mém případě *neudělá* výjimku. Když jsem tedy začal tušit, že nikdo z nás se odtud nedostane živý, požádal jsem svého provinciála, Johna McGarryho SJ, a on mi laskavě poskytl čtyři měsíce studijního volna v Itálii. To vysvětluje skvrny od boloňské omáčky na některých z následujících stran.

Je pár věcí, jimiž tato kniha určitě být nechce: Nejsou to paměti mých uplynulých více než dvaceti let práce se členy gangů. Není zde žádná vypravěčská chronologie, kterou bych sledoval, ačkoliv se zde objeví krátký a zběžný pohled na *Dolores Mission* a začátky *Homeboy Industries*. U příběhů bude vždy jen nezbytné „uvedení do děje“, aby dávaly nějaký smysl. Čtenáře se zájmem o komplexnější chrono-

gický přístup bych odkázal na dílo Celeste Fremonové *G-Dog and the Homeboys*, které přináší vynikající přehled o raných dobách v Dolores Mission. Z jejího pronikavého vyobrazení mladých mužů a žen, kteří ve svém prostředí zápolili s fenoménem života v gangu počátkem devadesátých let, se dnes stala – po dvou nedávných aktualizacích – dokonce ještě významnější publikace, dlouhodobá studie sociologie gangů. (Píšu mi mladí členové gangů z celé země, že přečetli Celestinu knihu a hluboce je zasáhla. Většina z nich vám řekne, že je to jediná kniha, kterou kdy přečetli.)

Moje kniha ale není příručkou „Jak pracovat s gangy“. Nepřináší obsáhlý plán, jak by města mohla předcházet nárůstu problému s nimi a jak jednat.

Je jasné, že zlatou nití všech těchto příběhů jsou témata, na kterých mi velice záleží. Jelikož jsem sedmatřicet let jezuitou a pětadvacet let knězem, nedokážu předkládat tyto příběhy odděleně od Boha, Ježíše Krista, od evangelijních témat, jako je milosrdenství, sounáležitost, vykoupení, milost a naše všeobecné povolání k tomu, abychom v sobě navzájem nacházeli zalíbení. Je-li v těchto příbězích nějaká základní myšlenka, pak je to výzva k tomu, abychom změnili své skryté přesvědčení, že na některých lidech záleží méně než na jiných. William Blake napsal: „Jsme tu

na zemi jen krátce, abychom se naučili snášet paprsky lásky.“ Zdá se, že tohle platí pro nás všechny, nejen pro členy gangů: máme se naučit, jak snášet paprsky lásky.

Ještě malá poznámka k přístupu, který jsem zvolil. V podstatě ve všech případech jsem změnil jména mladých lidí, jejichž příběhy plní následující stránky – s výjimkou historek, v nichž je jméno zásadní pro vyznění příběhu. Také nikde nezmiňuji nějaký konkrétní gang jménem. Naše společenství již zažila příliš mnoho žalu, bolesti a smrti, než abych chtěl jakýkoli gang nějak vyzdvihnout a proslavit. Vše, co je uvedeno v této knize, se opravdu stalo, nakolik si to pamatuji. Dopředu se omlouvám, jestli jsem vynechal nějaký detail, osobu či určitý aspekt, který přijde důležitý těm, kdo tyto příběhy znají.

Narodil jsem se a byl jsem vychován v „celosvětové metropoli gangů“, v Los Angeles v Kalifornii, jen kousek západně od místa, kde jsem následně strávil téměř čtvrtstoletí své služby. Měl jsem úžasné rodiče, pět sester a dva bratry. Dobře jsem si žil, chodil do soukromých katolických škol a od doby, kdy jsem dosáhl potřebného věku, jsem měl vždycky práci. „Nejšťastnějším místem na zemi“ pro mě nebyl Disneyland, ale náš dům na Norton Avenue. Musím přiznat, že jako teenager bych nepoznal člena gangu, ani kdyby

ke mně přišel a dal mi „jednu do rypáku,“ jak by se vyjádřili oni. Nebyl bych schopen najít gang, kdybyste mě poslali nějaký vystopovat. S jistotou mohu prohlásit, že když jsem coby teenager vyrůstal v L.A., bylo pro mě nemožné vstoupit do gangu. Taková je realita. Tato skutečnost mě ale nijak morálně nenadřazuje nad muže a ženy, které potkáte v této knize. Právě naopak. Zřetelně jsem poznal, že zkrátka nenastane den, kdy bych byl ušlechtilejší, statečnější, anebo blíže Bohu než lidé, jejichž životy plní tyto stránky.

V Africe říkají, že „člověk se stává člověkem prostřednictvím druhých lidí.“ Není pochyb, že lidé z gangů mě navrátili mně samému. Pod jejich trpělivým vedením jsem se naučil uctívat Krista, který je v nich. Rád bych na tomto místě nechal zaznít slova Gerarda Manleye Hopkinse: „Zdravím ho, kdykoli ho potkávám, a žehnám mu, když mu rozumím.“

Jednou jsem měl co do činění s klukem jménem Sharkey, který mě opravdu vytácel. Rozhodl jsem se změnit svou strategii a zaměřit se na to, co dělá správně. Uznávám, že jsem na něj byl příliš drsný a náročný, vždyť se přece jen snaží ze všech sil. Říkám mu, jak je statečný a jak odvaha, kterou teď projevuje při proměně svého života, daleko přesahuje to povrchní „hrdinství“ jeho předchozího života v gangu. Prohlásím, že je hvězda, a myslím to vážně. Zdá se, že

je tím úplně vyveden z míry, jen na mě tiše zírá... Pak prohlásí: „Sakra, G., ... tohle si vytetuju na srdce!“

Doufám, že se mi při mém skromném pokusu najít domov pro tyto příběhy podaří něco podobného. Rád bych totiž na naše kolektivní srdce „vytetoval“ jejich hrdiny. Tato kniha se totiž nezabývá problematikou gangů, ale klade si za cíl rozšířit nám souřadnice vnímání naší sounáležitosti. Nechce jen vrátit členům gangů lidskou tvář, ale doufá, že ve zničených životech a těžkých zápasech mužů a žen těchto příběhů rozpoznáme naše vlastní zranění.

Naše lidská pohostinnost touží najít místo pro ty, kteří jsou ponecháni venku. Taková zkrátka jsme, je-li nám umožněno rozvíjet se jiným směrem, směrem, který mnohem radikálněji odráží Boží záměr. Snad se můžeme navzájem učit, jak lépe snášet paprsky lásky a být lidmi, kteří rostou ve své lidskosti – stávají se lidmi čím dál víc, v přímém přenosu.

Navrácení sobě samým.

Úvod

FARNOST DOLORES MISSION A ORGANIZACE HOMEBOY¹ INDUSTRIES

V letech 1984 a 1985 jsem trávil léto jako výpomocný duchovní ve farnosti Dolores Mission, nejchudší farnosti arcidiecéze Los Angeles. V roce 1986 jsem tam byl ustanoven farářem. Původně bylo v plánu, že půjdu na univerzitu Santa Clara, kde budu mít na starost práci se studenty. Ale všechno změnila cesta do Bolívie, kde jsem strávil rok 1984–1985. Nedokážu vysvětlit, jakým způsobem mě ti chudí lidé „zevangelizovali“, ale obrátili můj vnitřní život vzhůru nohama, takže od té chvíle jsem chtěl už jen kráčet po jejich boku. Z mé strany se jednalo o zcela sobecké rozhodnutí. Poznal jsem, že chudí disponují jakýmsi zvláštním způsobem, jak mi umožnit přístup k evangeliu, a samozřejmě se mi to líbilo.

1 „Homeboy“ je hovorové označení pro člena místní komunity, gangu, blízkého přítele. Ženská verze je homegirl (*pozn. překl.*).

Když jsem pak nadnesl svému provinciálovi, že toužím po práci s chudými, byl jsem coby nejmladší farář v historii diecéze poslán místo na univerzitu do farnosti Dolores Mission. Farnost založená před nějakými čtyřiceti lety v Boyle Heights se nacházela v samém středu dvou rozlehlých projektů sociálního bydlení – Pico Gardens a Aliso Village.² Tyto dva projekty představovaly dohromady území s největším počtem sociálních bytů západně od Mississippi. Když jsem přišel do farnosti, bylo zde osm činných gangů, z toho sedm latinskoamerických a jeden afroamerický (v roce 1986 tvořili Afroameričané 25 % obyvatel projektů, dnes je 99,9 % Hispánců). Oblast Pico-Aliso byla tehdy vyhlášeným místem s největší koncentrací gangů v celém městě. Bylo-li Los Angeles hlavním městem gangů, pak naše malé území, které na mapě nezabíralo větší prostor než poštovní známka, bylo metropolí gangů v L.A. Svůj první pohřeb mladého člověka zabitého kvůli násilnostem gangů jsem si od-

2 Výstavba sociálních bytů začala ve třicátých letech 20. století, kdy cílovou skupinou byli převážně bílí dělníci a střední třída. Postupem času se projekty sociálního bydlení (v hovorovém jazyce zkráceně *projekty*) transformovaly do vysokoposchodových staveb, obývaných téměř výlučně Afroameričany a Hispánci, a staly se místy charakterizovanými chudobou, kriminalitou, prostitucí, užíváním drog a jinými sociálně patologickými jevy. Život v projektu tedy znamená jak typ bydlení, tak i sociální zařazení (*pozn. překl.*).

byl v roce 1988 a do doby sepisování této knihy jsem byl k tomuto smutnému úkolu povolán ještě 167krát.

Prvnímu klukovi, kterého jsem pohřbíval, bylo osmnáct let a měl jednovaječné dvojče. I pro rodinu bylo těžké je od sebe rozeznat. Během pohřbu nahlédl Vincent do rakve svého bratra Dannyho. Oba měli stejné oblečení. Bylo to, jako by někdo na dno rakve přilepil zrcadlo a Vincent hleděl na svůj vlastní obraz. Jelikož to byl můj první pohřeb tohohle typu, obrázek mladého muže hledícího do rakve na svůj vlastní obraz mě provází celé ty roky jako metafora, která vypráví o násilí gangů v celé jeho sebedestruktivitě.

V oné době zde bylo tolik starších dětí zapojených do gangů, dětí vyloučených ze škol, že jejich přítomnost v projektech i během školních hodin způsobovala nárůst násilností a distribuce drog. Abychom jako farní společenství reagovali na tuto skutečnost, jako první krok jsme v roce 1988 otevřeli alternativní školu Dolores Mission Alternative (DMA). Členové z různých gangů přicházeli do třetího patra základní školy Dolores Mission, do prostor, které dříve sloužily jako klášter. Rvačky tu byly na denním pořádku a udržet si členy učitelského sboru byla pro nás neustálá výzva. Měli jsme ředitele, který tu vydržel dva dny; několik učitelů to vzdalo už po jednom.

Se zřízením školy zaujala farnost nový přístup. Najednou tu byl pokus otevřít dveře a říct, že ti zvenku jsou vítáni. Objevil se nový způsob vnímání Církve – otevřené a přijímající –, který nahradil hermeticky uzavřený model, udržující ty „hodné“ uvnitř a „špatné“ venku. Farní buňky³ byly sdružení farníků, zejména žen, v nichž se rozjímal nad evangeliem a nad tím, jak ovlivňuje každodenní život. Tato reflexe „nutila“ farníky, aby rozšířili svá srdce směrem ke členům gangů v oblasti projektů. Organizovali společná odpoledne s grilováním a jiné akce, aby členům gangů dali jasně na srozuměnou, že nejsou naši nepřátelé. Jedna buňka dokonce organizovala večeri na Den díkůvzdání pro ty, kteří neměli kam jít. Chtěli dát jasný signál: „Jste naši synové a naše dcery, ať už jsme vás přivedli na tento svět, nebo ne.“

Vzpomínám si, jak jsem jednou v neděli časně zrána stál za policejní páskou jen blok od našeho kostela. Tělo člena gangu leželo na zemi, částečně přikryté látkou. Hlava a horní část těla byla zakrytá, a tak byly

3 Christian base communities (Comunidades Eclesiales de Base – CEB) jsou malé, relativně nezávislé skupinky věřících, které se scházejí za účelem studia Bible, modlitby a celkové duchovní formace pod vedením kněze, řeholníka či laiků. Farní buňky začaly vznikat po Druhém vatikánském koncilu a zasedání Rady latinskoamerických biskupských konferencí v Medellinu v roce 1968 a měly pomáhat naplňovat cíle Koncilu – větší zapojení laiků do života Církve a dialog Církve se světem (*pozn. překl.*).

vidět jen zbytečně velké rozdrbané kraťasy značky Dickies, bílé ponožky vyrolované až ke kolenům a pár modrých bot Nike Cortez – všechno typické součásti tehdejšího šatníku gangů. Nebyl z projektů; a kdo ví, proč vstoupil na tohle cizí hřiště. Pam McDuffyová, matka činná v našem společenství, se ke mně s pláčem přivinula, položila mi ruku kolem pasu a řekla: „Nevím, co je to za děcko, ale byl to syn nějaké mámy.“

Zanedlouho se členové gangů začali potloukat po kostele a okolí. Z garáže se stala pseudo-posilovna a na zvonici kostela jich bylo pořád nasáčkovaných nějakých deset, kouřili tam nebo jinak ubíjeli čas. Vyhodnotil jsem to tak, že jsou-li v kostele, aspoň nemůžou dělat spoušť po okolí.

Ale ne všichni farníci tím byli nadšení. Reptání dosahovalo stupně, který mě přinutil svolat farní setkání. Farní sál byl nabitý a mně bylo jasné, že to bude buď vyjádření důvěry v mé vedení, nebo příležitost, aby mi farníci řekli: „Sbal si svých pět švestek a sbohem.“

Nic jsem neříkal, ale oporám našeho společenství – Terese Navarrové a Paule Hernandezové – stačilo jen se postavit a poukázat na Ježíše.

„Pomáháme v této farnosti členům gangů, protože to je to, co by udělal Ježíš.“

Lidé zatleskali a farnost se už nikdy neohlédla nazpět.

Krátce nato začaly ženy pořádat modlitební pochody či procházky, při nichž se pohybovaly po území projektů, často v ovzduší eskalujícího napětí a s kulisou neutuchající střelby. *Comité Pro Paz* (Společenství pro mír), jak se tyto ženy samy nazývaly, přicházelo na místa sporů a jejich přítomnost, tichá modlitba a zpěv zklidňovaly členy gangů, dychtících po boji.

Právě jeden z takových pochodů dal vzniknout Homeboy Industries. Vyzbrojeny letáčky s nápisem „Práci pro budoucnost“ obcházely stovky žen fabriky v okolí projektů a v této „přesile“ předaly vždy leták mistrovi v továrně. Už nám bylo jasné, že členové gangů nejvíce potřebují sehnat práci. Pořád mluvili jen o tom. Čekali jsme, že se nám podniky ozvou s nabídkou nějakých míst, ale to se nikdy nestalo. Právě proto se zrodila organizace Jobs for a Future (Práce pro budoucnost), která zpočátku vyhledávala výdělečné zaměstnání pro členy gangů z Pico-Aliso.

V rámci agentury Jobs for a Future brzy vznikly projekty, ve kterých našla práci řada členů gangů: stavba školky, úklid veřejného prostranství, odstraňování graffiti, údržba zeleně a správa budov. Gangů se podařilo umístit členy do nejrozličnějších podniků a neziskových organizací a Jobs for a Future jim vyplácelo mzdy. Podepsal jsem v té době víc nekrytých šeků než naši kongresmani. Žili jsme paradox stále nejis-

toty – nikdy jsme neměli peníze, když byly třeba, ale nakonec bylo vše zaplacené včas.

V téže době jsem pomáhal dojednat nekonečné množství příměří, klidu zbraní a mírových dohod. Strávil jsem spoustu času „kyvadlovou diplomacií“, kdy jsem na kole přejížděl mezi gangy a převážel podepsané dohody mezi zneprátenými frakcemi. V některých případech se jednalo o Pyrrhovo vítězství, jako třeba u dohody nestřílet do obydlených domů.

Rychle jsem se naučil, že na všech stranách se zpočátku mluví o mírovém procesu velmi pozitivně.

„Jasně, G. (tak mě oslovuje většina místních, zkratkou jména Greg),⁴ pojďme rozjet mírová jednání.“

Ale jakmile jste členy gangů shromáždili na jednom místě, nedokázali si pomoci a začali se před sebou naparovat. Nakonec jsem přestal tato setkání svolávat; podobně jako Sovětský svaz a USA jsem vypracoval všechny detaily mírové dohody dopředu a pak jsem jen nechal dohodu podepsat vůdcům gangů.

To bylo tenkrát, ale teď je teď. Ačkoliv nelituji, že jsem organizoval tato příměří a dohody, už bych to nikdy znovu neudělal. Nechtěným důsledkem toho všeho totiž bylo, že jsem tím gangům poskytoval legitimitu

4 Vyslovuj „dží“; běžný způsob neformálního oslovení, kdy se místo jména používá jen první písmeno (*pozn. překl.*).

a životodárný kyslík. Nakonec jsem zjistil, že tahle forma pomoci udržuje gangy při životě.

Nepokoje v roce 1992⁵ byly nesrovnatelné s čímkoliv, co jsem doposud v Los Angeles zažil. Když v roce 1965 vypukly násilnosti ve čtvrti Watts,⁶ chodil jsem do šesté třídy a prodával na rohu ulice noviny a časopisy. Žil jsem s pocitem, že se mě to netýká, že to jsou nepokoje, které se odehrávají „tam někde“.

Ale ne tak v roce 1992. Obloha byla černá kouřem, který stoupal ze všech koutů města. Seděl jsem na schodech před domem v Pico Gardens s jedním pořízkem, který měl v gangu silné slovo. Když byli všichni jeho kámoši mimo doslech, obrátil se ke mně a chvějícím a nejistým hlasem se zeptal: „Tohle už je konec světa, že jo, G.?“

Ujistil jsem ho: „Ale ne, vůbec ne.“

Ale nebyl jsem si tak jistý, že nemá pravdu. Národní garda dorazila do našich projektů jen pár dní po vypuknutí prvních násilností, ale nebylo jich tu třeba. V nejchudší čtvrti, kde každý čekal úplné peklo,

5 Šestidenní nepokoje, kdy škody dosáhly 1 miliardy dolarů, o život přišlo 63 osob, dalších 2 383 bylo zraněno a více než 12 000 jich bylo zadrženo. Pro obnovení pořádku byla povolána Národní garda, armáda a námořní pěchota (*pozn. překl.*).

6 Šestidenní nepokoje, při kterých škody dosáhly 40 milionů dolarů a o život přišlo 34 osob. Pro obnovení pořádku bylo povoláno téměř 4 000 příslušníků Národní gardy (*pozn. překl.*).

se věci nevymkly z rukou. A hlavním důvodem bylo myslím to, že už jsme zaměstnávali členy gangů. Proto měli zájem na tom, aby udrželi své projekty mimo tenhle konflikt.

Jelikož jsem tohle řekl i v rozhovoru o nepokojích pro *Los Angeles Times*, zavolal mi tehdy Ray Stark. Ray byl neobyčejně úspěšný hollywoodský agent (zastupoval třeba Humphreyho Bogarta nebo Kirka Douglase) a producent filmových megahitů (*Funny Girl*). Jeho milovaná žena Fran zemřela krátce před naším setkáním. Ray chtěl něco udělat s narůstajícím a skličujícím problémem, který gangy představovaly. Přišel za mnou se spoustou myšlenek, které jsem s úctou zamítnul. Když jsem smetl řadu jeho nápadů ze stolu (například vyzbrojit členy gangů videokamerami a udělat z toho dokument), byl Ray zoufalý a našťvaný.

„Vzdávám to. Co bych tedy podle tebe měl udělat se svými penězi?“

Řekl jsem mu, že naproti kostelu je na prodej staré pekařství. Že by ho mohl koupit a že by tam pak mohli členové znepřátelených gangů pracovat společně. A nazvali bychom to The Homeboy Bakery.

Ray tím byl nadšený, a tak jsme nastartovali výdělečnou větev Jobs for a Future. O pár měsíců později jsme měli navíc stánek s tortillami v Grand

Central Market a v létě 1992 už běželo několik různých činností. Přejmenovali jsme se proto na Homeboy Industries (už ne Jobs for a Future).

Naše první kancelář byla ve farních prostorách, ale ta druhá v letech 1994 až 2000 byla na East First Street č. 1848, s přístupem přímo z ulice. Nájem za nás platila nemocnice White Memorial Hospital, jejíž vedení dlouhodobě podporovalo mou práci se členy gangů. Sem začali přicházet a hledat cestu ven z života v gangu členové z více jak čtyřiceti gangů, které působily v policejním okrsku Hollenbeck (celkem nějakých deset tisíc členů). Možná, že členové gangů toužili po něčem takovém odjakživa, ale protože neměli kam jít, jejich touha vyhasla. Zakrátko jsme museli navýšit počet zaměstnanců a těch, kteří vyhledávali pracovní příležitosti v soukromém sektoru.

Odstraňovat tetování jsme začali kvůli klukovi jménem Ramiro. Byl to člen gangu, nedávno propuštěný z vězení, s dlouhým záznamem v rejstříku a s nápisem SERU NA SVĚT vytetovaným přes celé čelo. Sdělil mi, že s hledáním práce to není nijak slavné. Živě jsem si představil, jak stojí třeba v „mekáči“ za pultem a říká: „Chcete k tomu hranolky?“... a jak matky chytají své děti a úprkem opouštějí podnik.

A tak jsem ho přijal do pekařství a poté jsme kousek po kousku vyčistili celé čelo. Od té doby už jsme pořídili spoustu laserových přístrojů a najali si lékaře, kteří provedou více než čtyři tisíce takových zákroků za rok. Za tohle všechno vděčíme Ramirovi (který to dotáhl na bezpečnostního pracovníka ve filmovém studiu a jemuž nezůstala žádná památka na nejdivočejší období jeho života).

V Homeboy Industries jednotlivé podnikatelské činnosti přicházejí a odcházejí. Podnikli jsme mnohé rozjezdy i ukončení činnosti, ale „co nic nestojí, za nic nestojí“. Rozjeli jsme třeba instalátorské služby Homeboy Plumbing. To moc nefungovalo. Kdo to mohl vědět? Lidé si nechtěli pouštět do bytů bývalé členy gangů. Prostě mě to nenapadlo.

Na přelomu století jsme už potřebovali větší prostory, a tak jsme se přesunuli do třetí kanceláře nahoru na East First Street č. 1916, do zrekonstruované tiskařské továrny. Zanedlouho jsme začali poskytovat služby i členům gangů z jiných oblastí než jen Boyle Heights a přicházelo k nám každý měsíc na tisíc lidí z pětačtyřiceti různých oblastí. Členové z více než osmi stovek gangů z celého okresu k nám přicházeli hledat práci, nechat si odstranit tetování, přijmout psychologické či právní poradenství a pomoc při osobním rozvoji.

V roce 2007 už naše kancelář natolik praskala ve švech, že jsme postavili své stávající středisko Homeboy Bakery a Homegirl Café poblíž čínské čtvrti v centru Los Angeles. Naši nejúspěšnější obchodní činností je potisk oblečení Homeboy Silkscreen, kterému celé ty roky zkušeně vládou Ruben a Cristina Rodriguezovi. Dále provozujeme pekařství Homeboy Bakery, prodej reklamního zboží Homeboy / Homegirl Merchandising, údržbářské služby Homeboy Maintenance a kavárnu Homegirl Café, kde vaši objednávku rády přijmou ženy se záznamem v rejstříku, mladé dívky ze znepřátelených gangů a číšnice s velmi výstředním oblečením a vzezřením.

Jen v okrese Los Angeles působí 1100 gangů s téměř 86 000 členy. Velká část těchto mladých lidí ví, že mohou přijít do Homeboy Industries, když jsou připraveni pověsit „řemeslo“ na hřebík.

Homeboy Industries tu není pro ty, kteří *potřebují* pomoc, ale pro ty, kteří ji *chtějí*. V tomto směru jsme rehabilitačním centrem pro všechny, jejichž život byl spojený s činností gangů. Leckdy ti, kdo k nám přicházejí, nejsou hned připraveni na plnou pracovní zátěž. Čerstvě po propuštění z vězení dostávají nabídku práce, což je pro mnohé první pracovní příležitost v životě. V Homeboy Industries sbírají první zkušenosti v oblasti měkkých dovedností a učí se takové

věci jako přijít včas do práce, přijít tam každý den anebo přijímat pokyny od nesympatického nadřízeného.

Toto vše poskytujeme zdarma. Jsme pracoviště i terapeutická skupina. Jsme podnik i tréninkový program. Jsme vším tím zároveň. Jakmile lidé začnou na pracovišti nabývat jistotu, mohou se posunout dál, k lépe placeným příležitostem někde jinde. Dáváme též členům gangů příležitost pracovat společně se svými nepřáteli. Homeboy Industries se stalo něčím jako „Spojenými národy“ gangů. Když spolu pracují nepřátelé, vytváří to na ulicích významné pnutí. Ostatní členy gangu to nutí se ptát: „Jak s někým takovým můžeš pracovat?“ Odpověď na tuhle otázku je vždy náročná, neohrabaná a vyžaduje odvahu, ale už samotná otázka narušuje *status quo*.

Konečně Homeboy Industries může poskytnout zaměstnání a pomoc jen určitému počtu lidí z gangů. Ačkoliv u nás našly pomoc tisíce lidí, pořád je to jen kapka v pořádně hlubokém kbelíku. V oblasti Los Angeles funguje Homeboy Industries jako místo konkrétní pomoci, ale též jako symbol. Více než dvacet let klademe svou existencí a svým přístupem městu otázku: „Co kdybychom do členů gangů raději investovali, než abychom jen hledali způsob, jak se jejich pozavíráním zbavit problému?“

Po dvaceti letech přijalo město Los Angeles dílo Homeboy Industries za své a dovolilo nám, abychom poupravili obecný pohled na tuto „situaci“ a na způsob, jak ji lze řešit (alespoň částečně).

Jednou jsem slyšel kluka, jmenoval se David, který se postupně propadl až k životu bezdomovce závislého na heroinu, jak si sprostě nadává za to, jak vypadá jeho život.

„Podívej, Davide,“ říkám ve snaze naporcovat mu to na menší kousky, „než můžeš začít chodit, musíš se naučit lézt po čtyřech, a nejdřív musíš umět chodit, aby ses mohl rozběhnout.“

Davidův pohled zjihne a v očích se mu zalesknou slzy: „No jo, ale když já vím, že bych mohl i lítat. Jen potřebuju chytit správný vítr.“

V Homeboy Industries chceme být tím poryvem větru.

Teprve když na okamžik spatříme to nejhorší, čeho jsme jako lidé schopni, a otřese se hrůzou nad skvrnou ve svém nitru, úcta a bázeň prolomí skořápku naší mysli a vejde do našeho srdce.

Denise Levertovová

* * *

V roce 1992 jsme otevřeli pekařství Homeboy Bakery. O pouhých sedm let později, v říjnu 1999, vyhořelo do základů. Ve tři ráno mi volá vyděšený hlas a zvěstuje mi tu novinu. Jedu na místo a nacházím budovu obklíčenou požárními vozy, hadice chrlí vodu na všechny strany a plameny šlehají vysoko do temné oblohy. Ženy z projektů bydlící přes ulici mě zdraví a soucitně mě objímají. Se slzami v očích mi slibují, že jakmile vyjde slunce, otevřou krámky s potravinami a začnou pro nás shánět peníze.

Mladá dívka mě obejmě a v slzách říká: „Neboj, G., budeme vybírat peníze za mytí aut.“

Přiznávám, nejdřív mě taky napadlo, že se jedná o žhářství. Když to říkám, lidé si většinou hned domyslí, že podezírám někoho z gangů. To by mě v životě nenapadlo. Homeboy Bakery bylo znamením naděje pro každého člena gangu v celém okrese. Nedávalo by smysl zničit místo, kde dostávali druhou šanci.

Ale v počátcích jsme měli v okolí spoustu nepřátel, lidí, kteří si mysleli, že spolupracovat se členy gangů znamená podporovat jejich špatné chování. Nenávistné emaily, vyhrožování smrtí či bombovými útoky bylo na denním pořádku; obzvlášť poté, co jsem napsal několik článků pro *Los Angeles Times*, které vyšly na titulní straně (jako například krátce před požárem).

V době, kdy jsme zakoušeli aktivní nepřátelství těch, jimž se přičila už jen myšlenka Homeboy Industries, jsme si z toho raději dělali legraci. Někoho napadlo, že bychom měli změnit zprávu na záznamníku, určenou pro příjem telefonátů mimo úřední hodiny: „Dovolali jste se do Homeboy Industries. Děkujeme vám za váš telefonát. Vaší výhružky si hluboce vážíme.“

Jednou jsem ze své kanceláře zaslechl holčinu, jak do telefonu odpovídá volajícímu: „Jen do toho, přines si tu svoji zasranou bombu, a nakopem ti prdel.“

Zeptal jsem se jí, kdo volá.

Zakryla rukou sluchátko a rozpačitě špitla: „Ále, nějakaj magor, kterej to tu chce vyhodit do vzduchu.“

„Hm, víš ty co?“ říkám jí. „Možná bys mu raději mohla říct: ‚Přeju vám hezký den a Bůh vám žehnej.‘“

Tu noc, kdy shořelo pekařství, byli požární vyšetřovatelé schopni během hodiny od mého příchodu s jistotou prohlásit, že příčina požáru byla „přirozená“. Ostatně ten dům byl starý osmdesát let a elektrické rozvody byly původní. Ve zdi došlo ke zkratu, vzduch v kanceláři postačil na vznícení plamenů a zakrátko bylo celé místo v jednom ohni.

Ale to jsme samozřejmě hned nevěděli; ještě v té první půlhodině nevědomosti ke mně přišel vrásčitý, irsky vyhlížející požární inspektor.

„Vy jste vlastníků?“ ptá se, zatímco za ním plameny šlehají skrz střechu pekařství.

„Jo.“

„Ehm,“ řekne, „napadá vás nějaký důvod, proč by mohl někdo založit tenhle požár?“

„Ne.“

„Totiž, nemáte nějaké... jak to říct... nespokojené bývalé zaměstnance, že ne?“

„Ne“, řeknu, „všichni nespokojení pro mě pořád pracují.“

Potřeboval jsem prolomit napětí, i když on ne. Neusmál se.

„Znáte tady to prostředí, kde se pekařství nachází?“ ptá se šepem a otáčí hlavou ze strany na stranu. „Víte... je známé výskytem chuligánů.“

Jako by mě to mohlo překvapit.

„Víte,“ říkám mu, „myslím, že jsme tu v pohodě, protože v Homeboy Industries,“ a teď jsem to já, kdo přešel do šepotu, „zaměstnáváme jenom samé chuligány.“

Opět žádný úsměv.

Příštího dne se nám podařilo informovat všechny pekaře o tom, co se stalo, krom kluka jménem Lencho, kterého jsme nemohli najít. Když se tedy přiblížil čas začátku jeho směny, Lencho vystoupí z autobusu, na sobě dokonale vyžehlenou bílou uniformu

s nápisem HOMEBOY BAKERY vyšitým na jedné straně a svým jménem na straně druhé. Zlehka si vykračuje směrem k parkovišti.

Ale jen přijde blíž, vidí mokrou spoušť, která zůstala po hasičích. Vidí kouř, který se pořád ještě line skrz ohromnou díru ve střeše. Vidí své spolupracovníky, všechny ty nepřátele z cizích gangů, jak se probírají sutinami. Nikdo mu nemusí nic vysvětlovat. Stojí tam jak přimražený, hlavu skryje v dlaních a začne vzlykat.

Tohle byl jeho důvod, proč ráno vstát z postele. A neméně důležité je, že tohle byl důvod, proč noc předtím nestrávit poflakováním se členy gangu a kriminální činností. Pouto, které teď sdílel se svými spolupracovníky, dřívějšími nepřáteli, bylo větší než cokoliv, co kdy poznal ve své rodině, a rozhodně silnější než vazby, které znal ze svého gangu. Mohli jsme ho jen obklopit svou láskou a slíbit mu, že to brzy znovu postavíme.

O deset let později je Lencho zpátky, zaměstnaný ve fungl novém pekařství.

* * *

Původní pekařství bylo slavné od prvního týdne, co jsme otevřeli. Zpravodajské týmy nás navštěvovaly téměř denně. Vznikaly články s fotografiemi nepřátel,

jak pracují bok po boku. Přicházely skupiny turistů z celého světa. Zastavovaly se tu autobusy Japonců. Dokonce k nám dolů slétli i obchodní poradci prince Charlese.

„Londýn zdraví chuligány.“

Tehdy byl vedoucím pekárny kluk jménem Luis. Bylo mu kolem pětadvaceti a pravděpodobně patřil mezi největší a nejmazanější dealery drog, jaké kdy naše společenství poznalo. Znali jsme se víc než deset let, během nichž s grácií, ale s rozhodností odmítl každou nabídku práce. Luis byl pohotový a mazaný jak liška.

Říkával: „Když jsme byli malí, rádi jsme hráli kopanou. A policajti to měli stejně – kopni si do Mexikánce, kopni si do Portorikánce.“

Nikdy ho nechtyli, byl příliš mazaný. Když jsme stáli spolu a kolem jeli poldové, jen zamumlal: „Přesun, pane Scotty.“⁷ Ale věci se změnily, když se mu narodila dcera Tiffany. Chtěl pracovat v pekařství a jeho přirozené vůdčí schopnosti ho brzo vynesly na pozici vedoucího. Nejenže pracoval se svými bývalými nepřáteli, ale on na ně musel i dohlížet, což je ještě mnohem těžší.

7 Pokyn k teleportaci ze sci-fi série Star Trek (pozn. překl.).

Jednoho dne jsme obdrželi zvláštní žádost o exkurzi – od farmářů z Velkého kalifornského údolí. Chtěli vidět naše pekařství. Vítat turisty a filmové štáby je součástí Luisovy práce. Tuhle část své práce ovšem ze srdce nesnáší a z jeho kňourání by vás rozbolely zuby.

„Fakt musím?“

V den setkání s farmáři čekáme s Luisem venku na autobus a já odháním jeho kňouravé stížnosti jako mračno otravných komárů.

Konečně autobus zajíždí na naše pofidérní parkoviště u pekařství a já mávám a navádím ho na určené místo. Je to jeden z těch ultra moderních autobusů, elegantní a načinčaný, vybavený mikrofonom pro průvodce.

Luis předstírá, že je vedoucím výpravy: „Vítejte v Homeboy Bakery.“ Nasazuje nosový hlas znuděného průvodce: „Poznejte členy gangů v jejich přirozeném prostředí.“

Před pusou si drží ruku stočenou v pěst pro větší zesílení hlasu. „Prosím, za žádných okolností nevystřikujte ruce z autobusu. Nepokoušejte se pozorované objekty krmit, nejsou ještě zcela ochočení.“

„Drž hubu, ty parchante,“ procedím bez úsměvu mezi zuby, zatímco vítám naše hosty při výstupu z autobusu.

Později toho dne se znovu stavím v pekařství, které je pár bloků od mé kanceláře. Když vidím Luise, přivolá mi to vzpomínku na dopolední prohlídku.

„Poslyš,“ ptám se, „jak to šlo s tou prohlídkou?“

„Do háje, G.,“ zavrtí hlavou, „co to s těma bílejma je?“

V tu chvíli jsem byl spíš zvědavý, co *bylo* s ním.

„Nevím, co by s námi *mělo být*?“

„Myslím tím, sakra, že pořád používaj slovo SKVĚLÝ.“

„To že děláme?“

„Si piš, kámo. Dívej. Ta banda cizinců si tu vykračuje, lidi koukaj po place a všechno je *v pohodě*, je tu čisto, stroje makaj a oni říkaj: ‚Tohle místo je SKVĚLÝ.‘ A pak viděj kluky, chápeš, nepřátelé dělaj spolu, všechno v cajku a oni na to: ‚Hoši, jste SKVĚLÍ.‘ Pak ochutnaj náš chleba a zase: ‚Ten chleba je prostě SKVĚLÝ.‘ Do háje, G., proč bílý pořád říkaj ‚SKVĚLÝ‘?“

Řeknu mu, že nevím. Ale od té doby jsem mu nikdy nezapomněl zdůraznit, jak je „SKVĚLÝ“, jen abych ho trochu pozlobil.

O nějaké čtyři měsíce později, chvíli před zavírací dobou přijedu k pekařství. Luis mě zevnitř zahlédne a vyběhne ven na parkoviště. Je rozrušený, což pro něj není zrovna typické. Sotvaže mě nechá vystoupit z auta.

„Hej, G.,“ huláká, nadšený z toho, že mě vidí. „Nebudeš VĚŘIT, co se mi stalo včera po směně.“

Vypráví mi, že po práci šel vyzvednout svou čtyřletou dceru Tiffany ze školky. Posadil ji do auta a jeli domů, do jejich maličkého bytu, za který Luis poprvé v životě platí nájem čistými, poctivě vydělanými penězi. Odemkne dveře, Tiffany se mihne kolem něho, proběhne předsíní a přistane v jejich skromném obýváku. Rozkročí se, roztáhne ruce a očima nasává celou místnost. Pak s širokým úsměvem prohlásí: „Tohle... je prostě SKVĚLÝ!“

Luis na mě pohlédne a prohlásí: „Myslel jsem, že se snad mění v bílou...“

Musel se sehnout, aby jí viděl do očí, a rukama se opřít o kolena, aby udržel rovnováhu.

„Co je tak skvělý, dceruško?“

Tiffany si přitiskne ruce na srdce a nadšeně zvolá: „Přece NÁŠ DŮŮŮŮŮM!“

Náhle ale Luis není schopen slova. Naše pohledy se setkají a duše začnou přetékat, stejně tak jako oči. Nedokážeme přerušit ten pohled z očí do očí, po tvářích se nám kutálí slzy. Po chvíli, která se zdá být delší než ve skutečnosti, prolomím ticho.

Namířím na něj prst. „Tys... to... dokázal! Nikdy v životě jsi neměl domov – a teď ho máš. Dokázals to. Byl jsi největší dealer drog ve městě, skončil jsi s tím